herpy

GEKKOER

Kimberley rough knob-tailed gecko

Nephrurus sheai

En stor, tætbygget knophalegekko fra Australiens nordlige klippeland i Kimberley og Top End, med tornet hud, tydeligt bånddelte tæer og en lille knop for enden af halen. Den er nataktiv, lever af insekter og er kun sparsomt beskrevet i fangenskab, så vejledningen bygger på den nære slægtning *Nephrurus amyae*.

Familie: Carphodactylidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**9-12 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Klippeboende og jordboende**
Biotop	**Savanne og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 45 × 30 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Hotspot	**30-32 °C**
Temperatur, nat	**20-23 °C**
Luftfugtighed	**30-50 %**
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kønsmoden	**12-24 mdr.**
Kuldstørrelse	**1-2 æg**
Kuld pr. år	**2-4**
Inkubation	**80-100 dage** ved 27-29 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks III**
EU-bilag	**Bilag C**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Slægten Nephrurus står siden 22. juni 2022 på CITES liste III (opført af Australien) og i bilag C i EU's forordning 338/97. Køb og salg inden for EU kræver ingen CITES-papirer, men ved indførsel fra lande uden for EU skal dyret have CITES-eksporttilladelse eller oprindelsescertifikat fra afsenderlandet, og indførslen skal anmeldes ved grænsen. Australien tillader som hovedregel ikke eksport af vilde dyr, så dyr i handlen stammer fra opdræt. Køb kun dyr med kendt oprindelse.

Om arten

Nephrurus sheai er en stor knophalegekko med kompakt krop, bredt hoved og store øjne. Halen er kort og ender i en lille kugle, knoppen, som gekkoen vifter med, når den lurer på bytte. Huden er dækket af spidse knopper, men på bagkrop og lår er de kun moderat tornede og dermed mindre grove end hos den nære slægtning *Nephrurus amyae*. Et godt kendetegn er tæerne, som er kraftigt bånddelt i brunt og hvidt.

Arten blev beskrevet i 1994 og er opkaldt efter den australske dyrlæge og herpetolog Glenn Shea. Den hører til gruppen omkring *Nephrurus asper* og bliver op til 12 cm fra snude til kloak. Det er lidt mindre end *N. amyae*, men større end *N. asper*. Der findes ingen pålidelige tal for vægten.

Arten er sjælden i fangenskab. Den er nataktiv, ligger skjult om dagen og går på jagt efter mørkets frembrud. Bliver den forskrækket, rejser den sig på strakte ben og kan give et hæst gø fra sig, men den er ufarlig.

Udbredelse og levested

Arten lever i det nordlige Australien, i Northern Territory og i Kimberley-regionen i det nordlige Vestaustralien. Typelokaliteten ligger ved Magela Creek i Kakadu i Northern Territory. Udbredelsen strækker sig derfra over egnene omkring Katherine og Victoria River til Kalumburu, Mitchell Plateau og Prince Regent River i nordvest og sydpå til Halls Creek og Fitzroy Crossing.

Den præcise grænse er ikke kortlagt, så kortet viser kun den omtrentlige region. Australien tillader som hovedregel ikke eksport af vilde krybdyr, så dyr uden for landet stammer fra opdræt.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Gekkoen lever i klippeland og tør skov: stenede skråninger, kløfter, klippeudspring, tørre huler og savanneskov med spredte træer. Om dagen gemmer den sig i sprækker, huler og under sten, og efter mørkets frembrud jager den insekter og andre smådyr på jorden.

Klimaet i udbredelsesområdet er tropisk med monsun: en varm og fugtig regntid, der omtrent går fra november til april, og en lang, tør og lidt køligere periode resten af året. I terrariet svarer det til et tørt terrarie med et lille fugtigt skjul. Temperatur og luftfugtighed i selve skjulestederne er ikke målt.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Nephrurus sheai*. Målene og klimaet er lånt fra den nære slægtning *Nephrurus amyae*, som er langt bedre kendt i fangenskab. Også *Nephrurus wheeleri* og *Nephrurus levis* har lignende krav.

Arten lever på jorden, så bundarealet tæller, mens højden næsten er ligegyldig. Et voksent dyr skal have mindst 60 × 45 × 30 cm (længde × bredde × højde). Et par skal have mindst 80 × 40 cm bund, og større er altid bedre. Hold aldrig to hanner sammen.

Bunden er sand, 2-3 cm dybt i den tørre del. Giv to-tre skjul pr. dyr, fx korkbark, kunstige klippehuler eller en omvendt underskål. Stil et lukket fugtskjul i den ene ende, fx en plastboks med en åbning i siden og let fugtigt sand. Det bruges ved hudskifte og senere til æglægning. Resten af terrariet er tørt, og gode ventilationsåbninger forhindrer stillestående luft.

TEMPERATUR

Hold 24-28 °C i terrariet om dagen og et varmt sted på 30-32 °C, fx med en varmemåtte under den ene ende, så dyret selv kan vælge. Om natten må temperaturen falde til 20-23 °C.

Selv om arten kommer fra et varmt land, tilbringer den dagen i skjul, og der skal altid være en kølig ende under 28 °C. Nataktive knophalegekkoer har ikke brug for varmelamper eller solpladser, og lys oppefra kan stresse dem. Styr al varme med en termostat, og mål med et digitalt termometer både ved varmestedet og i den kølige ende.

Læs mere: Varme og temperatur

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden ligger på 30-50 %, og det meste af terrariet er tørt. Forstøv let en eller to gange om ugen om aftenen, så gekkoen kan slikke dråber af sten og indretning. En lav, stabil vandskål skader ikke.

Det vigtigste er fugtskjulet, hvor sandet holdes let fugtigt hele året. Her skifter dyret hud, og her lægger hunnen sine æg. Skift sandet, hvis det begynder at lugte eller mugne.

LYS OG UVB

Gekkoen er nataktiv og ser kun lidt til lyset. Et svagt UVB-lys kan gøre dyrene mere aktive og give en sikrere kalkomsætning, men de klarer sig også uden, når foderet giver D3-vitamin. UVB er derfor valgfrit.

Brug et UVB-rør til skyggedyr (Ferguson-zone 1), fx et T5-rør på 5 %, over en del af terrariet, så der altid er skygge. Lad dagslængden følge årstiden med 12-14 timer om sommeren og en kortere dag om vinteren. Om natten skal der være mørkt, uden farvet natlys.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

Arten er en insektæder. I naturen tager knophalegekkoer alt fra myrer og edderkopper til kakerlakker, fårekyllinger, skorpioner, larver og biller og endda mindre gekkoer og skinker. Voksne får levende insekter tre til fem gange om ugen, gerne et varieret udvalg af fårekyllinger og kakerlakker. Melorme tages af mange dyr, men de reagerer mindre på dem, fordi de bevæger sig lidt. Slip ikke for mange insekter løs på én gang, for det stresser dyret.

Pudr insekterne let med kalk med D3-vitamin lige før fodring, giv et multivitamin en gang om ugen, og fodr insekterne med grønt, før de serveres. Halen er dyrets fedtlager, og en fyldig hale viser, at dyret har det godt. Hunner, der har lagt æg, skal have ekstra foder.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Knophalegekkoer tåler håndtering, men er ikke så rolige som mange andre gekkoer. Tag dyret sjældent og kort op, og sid lavt, for det er ingen klatrer og kan falde ned. Tag aldrig fat i halen.

En han og en hun kan formentlig gå sammen som hos *N. amyae*, men to hanner må aldrig sættes sammen. Hold øje med bid, vægttab og dyr, der hele tiden gemmer sig, og del dem, hvis der er uro. Om dagen sover gekkoen i sit skjul og er svær at få øje på, før lyset slukkes.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne kendes på en tydelig bule ved halens rod, hvor hemipenis-poserne sidder, og på porer foran kloakken. Det kræver en lup og et dyr, der er stort nok til, at detaljerne kan ses. Alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten, men nære slægtninge er kønsmodne efter 12-24 måneder. Hunner skal være fuldt udvoksede og i godt huld, før de sættes i avl.

PARRING

Avl af arten er så godt som ikke dokumenteret. Hos *N. amyae* fra det centrale Australien sætter en vinterhvile på omkring seks uger ved ca. 10 °C gang i avlen. *N. sheai* lever i troperne, hvor den tørre tid er langt varmere, så en mildere hvile med en sænkning på nogle få grader og kortere dage er det sikre valg. Stop fodringen en uge før, og sænk varmen gradvist.

Efter hvilen hæves temperaturen over en uge, fodringen genoptages, og parringen følger oftest nogle uger senere. Hold øje med, at hannen ikke er for påtrængende, og del dyrene, hvis hunnen bliver stresset.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

ÆGLÆGNING OG KULD

En drægtig hun bliver tydeligt tykkere, og de store æg kan ses gennem bughuden omkring to uger før æglægningen. Knophalegekkoer lægger 1-2 æg ad gangen, oftest to. Antal kuld pr. sæson er ikke dokumenteret for *N. sheai*; hos *N. amyae* er det typisk 2-4.

Giv hunnen en lukket plastboks med 7-8 cm let fugtigt sand at lægge i. Mangler hun et egnet sted, kan hun holde æggene tilbage, og det er farligt. Giv hende rigeligt med insekter og kalk hele sæsonen.

INKUBATION

Flyt æggene forsigtigt til en lille boks med fugtigt substrat uden at vende dem, og marker oversiden. Perlite blandet med vand 1:1 efter vægt fungerer godt. Hold en stabil temperatur på 27-29 °C i en inkubator. Æggene klækker efter 80-100 dage som hos *N. amyae*. Kassér ikke æg for tidligt, for nogle tager længere tid.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne holdes enkeltvis i små bokse med sand, et skjul og et lille fugtskjul ved samme temperatur som de voksne, og de får små insekter pudret med kalk fem gange om ugen. De skifter ofte hud, så fugtskjulet skal altid være der, og væksten er langsom i begyndelsen.

Sundhed og typiske fejl

Sygdomme hos arten er ikke beskrevet. Hos knophalegekkoer skyldes de fleste problemer forkert fugt, forkert varme eller mangler i foderet. De typiske fejl er:

- For lidt kalk og D3-vitamin, især hos æglæggende hunner og unge dyr. Det giver bløde knogler og rystelser.
- Hudrester på tæer og omkring øjnene, hvis dyret mangler et fugtskjul.
- Æglægningsbesvær, hvis hunnen ikke har et egnet, fugtigt sted at lægge. Et dyr, der sidder anstrengt med udspilet bug uden at lægge, skal til dyrlæge.
- Udtørring, hvis hele terrariet er knastørt.
- Sand, der sluges med byttet. Fodr i en lav skål, og brug fint, rent sand.

Et sundt dyr er fyldigt, især i halen, har klare øjne og er aktivt om natten. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger eller virker slapt.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.